

Suomen Sadankomitealiitto ja Suomen Rauhanliitto
Turvallisuuspolitiikka 2000-luvulle

Järjestöt turvallisuus- ja puolustuspoliittisesta selonteosteosta 5.9.

Miinat puolustuksessa ja mahdollinen korvaus

Sadankomitean ja Rauhanliiton mielestä miinasopimukseen on liityttävä välittömästi!

- Tietäen että henkilömiinat ovat epäinhimillinen ase, jota ei sivistysvaltio vallitsevan kansainvälisen humanitaarisen normin mukaan käytä eikä puolusta.

- Ottaen huomioon että sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen on vielä 4 vuotta aikaa aloittaa mahdollinen korvaaminen.

- Pitäen mielessä että tulevaisuudessa suuren jalkaväikarmeijan keinot ja opit sotateknologian ja sodankäynnin ja uhkakuvien, toimintaympäristön sotilaallisen vakauden valossa ovat muuttuneet.

- Muistaen, että miinapuolustuksen korvausta on jo käytännössä tehty, kun valmiusyhtymiä ollaan lähdetty kehittämään, liikkuvuuden ja tulivoiman lisääntytyä viimeaikaisten puolustusvoimien hankintojen ja hankintapäätösten myötä.

- Katsoen että Suomen on kannettava vastuunsa globaalisti.

Tulisi päätös miinasopimukseen liittymisestä tehdä nyt turvallisuuspoliittisen selonteon käsittelyn yhteydessä. Eduskunta voisi, kun korvauksesta yms. on saatu selvitykset, vahvistaa asian viimeistään vuonna 2002!

Suomi on jo eri foorumeilla kansainvälisesti sitoutunut siihen että se tulee luopumaan henkilömiinoista, anti-perssonell landmines, jota armeija Suomessa kutsuu jalkaväkimiinoiksi osana maailmanlaajuisia kieltoprosessia. Nyt on enää kysymys milloin ja miten. Yli 140 valtiota maailmassa on pystynyt tähän ilman suurempia ongelmia. Suomessa ehdoksi on pantu lisäraha puolustusvoimille.

Mihin henkilömiinoja käytettäisiin?

Suomen vanhoja varastossa olevia henkilömiinoja on ajateltu käytettävän koko maanpuolustuksen syvyydeltä eri tyyppisessä puolustuksessa, eri funktioilla mm. varoitussysteeminä strategisten kohteiden ympärillä, ohjaamaan vihollinen reiteille, jotka ovat helpommin puolustettavissa ja ostamaan aikaa, jotta saataisiin puolustus organisoitua jne. Sotilasteknologinen kehitys on kuitenkin osittain vähentänyt henkilömiinojen hyödyllisyyttä.

Puolustusvoimat haluaa kuitenkin muuta aseistusta miinojen sijaan. Kun henkilömiinoista luovutaan, voidaan ne puolustusvoimien mukaan korvata mm. armeijan liikkuvuutta ja tulivoimaa lisäämällä, eri tyyppisillä hidasteilla maastossa, elektronisella valvonnalla strategisten kohteiden ympärillä jne. Keskustelussa on väläytetty, että korvaamista voisi tehdä hankkimalla lisää, moderneimmilla vaikeasti raivattavilla panssarimiinoilla ja niiden levittämiseen soveltuvalla kalustolla aiemmin miinoiksi määriteltyjä nk. "claymore"-tyyppisiä -räjähteitä ja jopa helikoptereilla. Mitään tarkkoja tietoja mahdollisen korvaamisen suunnitelmista ei ole julkistettu, mutta puolustusvoimat ovat arvioineet, että korvaamiseen kuluisi noin 5 miljardia kaiken kaikkiaan, mikä olisi noin puolet yhden vuoden puolustusbudjetista. Esitys on kuitenkin, että korvausta tehtäisiin usean vuoden aikana. On esitetty että korvaaminen tulisi aloittaa hyvissä ajoin ennen sopimukseen liittymistä niin, että kaikki uudet järjestelmät olisivat käytössä siihen mennessä, kun sopimus velvoittaisi luopumaan miinavarastoista, siis neljän vuoden sisällä sopimukseen liittymisestä.

Uudet miinatyytit korvaavina?

Jotta räjähdyspanoksiksi määritellyt "Claymore"-sirpaleviuhkamiinat (Suomi on ostanut niitä jonkun verran 80-luvun alussa Itävallasta) olisivat hyväksyttäviä miinakieltoprosessin puitteissa, niitä ei saa paketoita, kouluttaa eikä käyttää niin, että niissä olisi ansalanka (siis että räjähtää kohteen räjäyttämänä), koska ne olisivat silloin kiellettyjä sopimuksen mukaan, vaan niiden tulisi olla vain sotilaan toimesta tähyseisesti kaukolaukaisumekanismeilla räjäytettäviä.

Panssarivaunumiinat taas eivät kuulu Ottawa-sopimuksen piiriin, mutta niiden kuuluu toimia niin, että ne on tarkoitettu painavia ajoneuvoja/panssarivaunuja eikä ihmisiä vastaan. Niitä on erityyppisiä, uusia ja vanhoja, kalliita ja todella kalliita. Uudemmat voivat olla myös ajasteisia tai kaukolaukaistavia, niin että ne voidaan tehdä vaarattomiksi sen jälkeen, kun niitä ei enää tarvita. Uudet panssarimiinat voisivat mahdollisesti korvata henkilömiinat sellaisissa toiminnoissa, joissa miinoja on ajateltu käyttää perinteisesti panssarimiinojan purkamisen suojana, koska niihin on kehitetty purunestojärjestelmiä. Joissakin maissa ajetaan myös panssarivaunumiinojen kieltämistä, koska ne aiheuttavat paljon ongelmia mm. raivaushenkilöille. Mutta kaiken kaikkiaan panssarimiinat voidaan pitää siviilien näkökulmasta hieman vähemmän ongelmallisina kuin vanhoja henkilömiinoja.

Uurit ja raivaaminen

Ottawan henkilömiinat kieltävä sopimus ei ole vain paperi, jolla kielletään yksi, ihmisiä joka päivä tappava ja vammauttava asetyyppi, vaan se on kokonaisvaltainen prosessi, joka tähtää siihen, että henkilömiinat saataisiin kokonaan hävitettyä. Tärkeää on saada kaikki tällä hetkellä ulkopuolelle jätettyneet valtiot mukaan miinakieltoprosessiin. Keskeisellä sijalla on miinauhrien avustaminen takaisin normaaliin elämään ja jo levitettyjen miinojen tehokas raivaaminen.

Työ miinoja vastaan

Kansainvälinen miinakampanja ICBL, johon kuuluu yli tuhat kansalaisjärjestöä ja ryhmää eri puolella maailmaa, on saanut Nobelin rauhanpalkinnon työstään miinoja vastaan. Miinat kieltävä nk. Ottawan sopimus saatiin aikaiseksi 1998 ja sen allekirjoittanut nyt jo yli 140 valtiota, joista 119 ovat sen myös ratifioineet. Sopimus astui voimaan 1. maaliskuuta 1999.

"Olemme saaneet aikaiseksi uuden kansainvälisen käyttäytymisnormin ja ainoastaan tosiasioille täysin sokeaa tai välinpitämätön voi olla sitä huomioimatta", sanoo Nobelin rauhanpalkinnon yhdessä kampanjan kanssa saanut Jody Williams.

Suomea lukuun ottamatta kaikki muut EU-maat ovat allekirjoittaneet sopimuksen. Kansalaisjärjestöjen mielestä Suomen jättäytyminen sopimuksen ulkopuolelle on kansainvälinen häpeätahra uskottavalle

ulkopoliitikalle. Suomi näyttäytyy kansainvälisen yhteisön silmissä aivan uudessa viiteryhmissä sopimuksen ulkopuolelle jäävien maiden kanssa. Sopimuksen ulkopuolella ovat sellaiset maat kuten Venäjä, USA, Turkki, Kuuba, Iran, Irak ja Kiina.

Tehdyissä mielipidemittauksissa kansalaisten enemmistö on selvästi ilmaissut tukensa kansainväliselle miinakieltoprosessille. Hieman ennen sopimuksen syntymistä vuonna 1997 Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta (MTS) selvitti tutkimuksessaan kansalaisten mielipidettä asiasta. Yhteensä 65 % vastaajista olisi ollut valmis luopumaan miinoista joko yksipuolisesti tai sitoutumalla kansainväliseen sopimukseen. Vain 32 % vastaajista kannatti henkilömiinojen säilyttämistä osana puolustusvoimien aseistusta. Enemmistö on kannattanut sopimukseen liittymistä myös myöhemmissä mielipidemittauksissa.

Suomen sopimukseen liittymistä on valmistellut Ulkoministeriön asettama työryhmä joka on esittänyt, että tavoite sopimukseen liittymisen olisi 2006. Vaikka tästä aikataulutavoitteesta pidetään selonteossa kiinni, Puolustusministerin toisenlaisista puheenvuoroista huolimatta, puhutaan selonteossa vaan jatkotyöstä puolustushallinnon teknisiä korvausselvityksiä tekevässä työryhmässä. *Miinasopimukseen liittymisen on kuitenkin ensisijaisesti poliittinen valinta eikä valmistelun vetovastuuta asiassa tule siirtää puolustusvoimille, niin kuin nyt selonteosta voisi ymmärtää.*

2006 on ylipäänsä aivan liian myöhään. Eikä asiaa auta että periaatteessa kannattaa kieltoprosessista mutta käytännössä itse ei liity. Miinasopimuksessa ei ole odotushuoneita, siihen joko sitoudutaan tai jättäytyään ulkopuolelle. Miinakysymys on ensisijaisesti humanitaarinen kysymys ja sopimukseen sitoutuneet maat ovat allekirjoittaneet sen, vaikka sitä sotilaat olisivat vastustaneetkin yksipuolisesta sotilaspoliittisesta näkökulmasta. Kansainvälisesti Suomen käyttäytyminen osoittaa välinpitämättömyyttä miinaongelmaa kohtaan. Suomi käytännössä puolustaa miinojen käyttöä kieltäytyessään allekirjoittamasta sopimusta.

Suomen Rauhanliitto - YK-yhdistys (perustettu 1920) ja Suomen Sadankomitealiitto (perustettu 1963) ovat puoluepoliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumattomia rauhanjärjestöjä. Rauhanliitto ja Sadankomitea näkevät turvallisuuteen liittyvät haasteet laaja-alaisesti ja edistävät työssään ei-asevaraista turvallisuuspolitiikkaa, inhimillisen turvallisuuden konseptia. Inhimillinen turvallisuus asettaa - ei vain sanojen vaan myös käytännön toimien tasolla - etusijalle ihmisten keskinäisen tasa-arvon, ihmisoikeudet ja etsii pitkällä tähtäimellä globaaleja ja kestäviä koko ihmiskunnalle yhteisiä ratkaisuja lyhyen tähtäimen usein näennäisten kansallisten etujen sijaan